

ENERGOEFEKTIVITĀTE

Eiropas Savienība arvien lielāku nozīmi piešķir enerģijas patēriņa un nelietderīgas izmantošanas samazināšanai. ES vadītāji 2007. gadā izvirzīja mērķi līdz 2020. gadam panākt ES ikgadējā energopatēriņa samazinājumu par 20 %. Energoefektivitātes pasākumi arvien biežāk tiek atzīti ne tikai par līdzekli ilgtspējīgas energoapgādes nodrošināšanai, siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanai, energoapgādes drošības uzlabošanai un enerģijas importa izmaksu samazināšanai, bet arī par ES konkurētspējas sekmēšanas līdzekli. Tāpēc energoefektivitāte ir enerģētikas savienības stratēģiska prioritāte, un ES atbalsta principu “energoefektivitāte pirmajā vietā”. Tiek apspriestas turpmākās politikas pamatnostādnes laikposmam pēc 2030. gada.

JURIDISKAIS PAMATS

Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 194. pants.

SASNIEGUMI

A. Vispārējs satvars

Komisija 2006. gadā nāca klajā ar pirmo paziņojumu “Energoefektivitātes rīcības plāns. Potenciāla izmantošana” ([COM\(2006\)0545](#)). Tas tika izstrādāts, lai aktivizētu plašāku sabiedrību, politikas veidotājus un tirgus dalībniekus un pārveidotu iekšējo enerģijas tirgu tā, lai ES iedzīvotājiem tiktu nodrošināta energoefektivitātes ziņā pasaulē vislabākā infrastruktūra (tostarp ēkas), ražojumi (tostarp iekārtas un automašīnas) un energosistēmas. Rīcības plāna mērķis bija kontrolēt un samazināt pieprasījumu pēc enerģijas un veikt mērķtiecīgus pasākumus attiecībā uz enerģijas patēriņu un energoapgādi, lai līdz 2020. gadam samazinātu primārās enerģijas gada patēriņu par 20 % (salīdzinājumā ar prognozēto enerģijas patēriņu 2020. gadā). Taču vēlāk, kad aplēses lika domāt, ka pašreizējā tempā ES sasniegs tikai pusi no 20 % mērķa, Komisija reaģēja, energoefektivitātes uzdevumus izvirzot par pamatmērķiem stratēģijā “Eiropa 2020”, kas vērsta uz gudru, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, un 2011. gadā izstrādājot jaunu un visaptverošu energoefektivitātes plānu (EEP) ([COM\(2011\)0109](#)).

Pašreizējo energoefektivitātes regulējumu veido vairākas direktīvas, kuras vai nu tiek pašlaik pārskatītas, vai arī šāda pārskatīšana ir plānota. Energoefektivitātes direktīva ([2012/27/ES](#)), kas stājas spēkā 2012. gada decembrī, prasa dalībvalstīm izvirzīt indikatīvus nacionālos energoefektivitātes mērķus, lai nodrošinātu, ka ES sasniedz tās pamatmērķi līdz 2020. gadam samazināt energopatēriņu par 20 %. Dalībvalstis drīkst minēto prasību minimumu padarīt stingrāku, cenšoties taupīt enerģiju. Ar direktīvu

arī ir ieviests saistošu pasākumu kopums, lai palīdzētu dalībvalstīm sasniegt šo mērķi, un paredzēti juridiski saistoši noteikumi galalietotājiem un energopiegādātājiem. Turpmāki energoefektivitātes standarti produktiem un ēkām tika noteikti Ekodizaina direktīvā ([2009/125/EK](#)), Energoefektivitātes marķējuma direktīvā ([2010/30/ES](#)) un Ēku energoefektivitātes direktīvā ([2010/31/ES](#)).

Komisija 2014. gadā publicēja paziņojumu ([COM\(2014\)0520](#)) par energoefektivitāti, kurā tā secināja, ka būs nepieciešami lielāki dalībvalstu centieni, jo situācijas analīze liecināja, ka ES līdz 2020. gadam varēs sasniegt tikai ap 18–19 % energoietasvājumu. Saskaņā ar 2015. gada 18. novembrī publicēto “Energoefektivitātes direktīvas īstenošanas progresa ziņojumu” ([COM\(2015\)0574](#)) dalībvalstis pašreizējā tempā līdz 2020. gadam sasniegtu tikai 17,6 % primārās enerģijas ietaupījumu. Tādēļ 2015. gada “Enerģētikas savienības ceļvedī” ([COM\(2015\)0572](#)) tika paziņots par energoefektivitātes direktīvu pārskatīšanu.

Komisija 2016. gada 30. novembrī nāca klajā ar paziņojumu “Tīru enerģiju ikvienam Eiropā” ([COM\(2016\)0860](#)) – priekšlikumu paketi ar mērķi ES enerģētikas tiesību aktus saskaņot ar jaunajiem klimata un enerģētikas mērķiem 2030. gadam un veicināt 2015. gada enerģētikas savienības mērķu sasniegšanu ([COM\(2015\)0080](#)). “Energoefektivitāte pirmajā vietā” ir viens no enerģētikas savienības pamatprincipiem, kuru mērķis ir nodrošināt drošu, ilgtspējīgu, konkurētspējīgu un cenas ziņā pieejamu energoapgādi Eiropas Savienībā. Pārskatītajā direktīvā Komisija ierosināja vārienīgu 30 % energoefektivitātes mērķi 2030. gadam. 2018. gada janvārī Parlaments veica grozījumus Komisijas priekšlikumā pārskatīt Energoefektivitātes direktīvu, cenšoties padarīt priekšlikumu kopumā vārienīgāku. Pēc sarunām ar Padomi 2018. gada novembrī tika panākta vienošanās, nosakot par mērķi līdz 2030. gadam ES līmenī samazināt enerģijas patēriņu par 32,5 %.

B. Koģenerācija

Iepriekšējā Koģenerācijas direktīva (2004/8/EK) tika atcelta, kad 2012. gada decembrī stājās spēkā Energoefektivitātes direktīva. Energoefektivitātes direktīvā prasīts, lai dalībvalstis novērtētu un paziņotu Komisijai augstas efektivitātes koģenerācijas un centralizētās siltumapgādes un dzesēšanas potenciālu savā teritorijā un veiktu izmaksu un ieguvumu analīzi, pamatojoties uz klimatiskajiem apstākļiem, ekonomisko izdevīgumu un tehnisko piemērotību (ar dažiem izņēmumiem). Enerģētikas savienības tiesību aktu paketes satvarā Komisija 2016. gada 16. februārī nāca klajā ar “ES siltumapgādes un aukstumapgādes stratēģiju” ([COM\(2016\)0051](#)). Stratēģija ietver plānus palielināt ēku energoefektivitāti, uzlabot saikni starp elektrosistēmām un centralizētās siltumapgādes sistēmām, tādējādi ievērojami palielinot atjaunojamās enerģijas izmantošanu, un veicināt rūpniecības radītā atlikumsiltuma un atlikumaukstuma atkārtotu izmantošanu. Ar šo stratēģiju saistītie tiesību aktu noteikumi ir iekļauti paketē “Tīru enerģiju ikvienam Eiropā”.

C. Ēku energoefektivitāte

[Direktīva 2010/31/ES](#) par ēku energoefektivitāti paredz vairākus noteikumus nolūkā uzlabot gan jaunbūvētu, gan jau esošo ēku energoefektivitāti. Direktīvas galvenie noteikumi ietver prasības attiecībā uz:

- kopēju vispārēju regulējumu par integrētas ēku un ēku daļu energoefektivitātes aprēķina metodiku;
- kārtību, kādā jaunām ēkām un jaunām ēku daļām jāpiemēro energoefektivitātes minimuma prasības, nosakot, piemēram, ka līdz 2020. gada 31. decembrim visām jaunajām ēkām ir jābūt gandrīz nulles enerģijas ēkām;
- to, kā energoefektivitātes minimuma prasības piemēro jo īpaši pašreizējām ēkām un būves elementiem, kas tiek būtiski renovēti, un inženiertehniskajām sistēmām, kad tās tiek uzstādītas, aizstātas vai modernizētas;
- ēku un ēku daļu energosertificēšanu, regulārām ēku apkures un gaisa kondicionēšanas sistēmu pārbaudēm un neatkarīgām kontroles sistēmām, kuras attiecas uz energoefektivitātes sertifikātiem un pārbaudes ziņojumiem.

Komisija 2016. gada 30. novembrī iesniedza priekšlikumu pārskatīt Ēku energoefektivitātes direktīvu (2010/31/ES) plašākas paketes "Tīru enerģiju ikvienam Eiropā" ([COM\(2016\)0860](#)) satvarā, un tam būtu jāpalīdz sasniegt ES 2030. gada enerģētikas un klimata mērķus. Saskaņā ar Komisijas datiem ēku enerģijas patēriņš veido 40 % no kopējā enerģijas patēriņa un ēkas rada 36 % no CO₂ emisijām Eiropas Savienībā. Patlaban aptuveni 35 % ēku Savienībā ir vecākas par 50 gadiem. Uzlabojot ēku energoefektivitāti, kopējo enerģijas patēriņu ES varētu samazināt par 5–6 % un CO₂ emisijas – par apmēram 5 %.

Direktīvā noteikts, ka dalībvalstīm ir jāizstrādā ilgtermiņa valsts stratēģijas valsts ēku renovācijas atbalstam. Direktīva ir izstrādāta, lai nodrošinātu ļoti energoefektīvu un dekarbonizētu ēku fondu katrā dalībvalstī, tādējādi dodot izmaksu ziņā efektīvu ieguldījumu Eiropas energoefektivitātes mērķrādītāju sasniegšanā, piemēram, attiecībā uz Savienībā radīto CO₂ emisiju apjoma samazināšanu par 80–95 % salīdzinājumā ar 1990. gadu.

Turklāt vienlaicīgi tika iepazīstināts arī ar iniciatīvu "Energoviedu ēku vieda finansēšana" ([COM\(2016\)0860, I pielikums](#)). Tajā analizēts, kā stimulēt publiskās un privātās investīcijas attiecībā uz ēku energoefektivitāti, un tā ir paredzēta, lai demonstrētu tirgus uzticamību un rosinātu investorus iesaistīties energoefektivitātes jautājumos.

D. Ražojumu energoefektivitāte

Attiecībā uz ražojumu energoefektivitāti ES līmenī ir noteikti vairāki pasākumi, tostarp attiecībā uz

- norādēm, izmantojot marķējumu, un standarta ražojumu informāciju par enerģijas un citu resursu patēriņu ar enerģiju saistītiem ražojumiem, kuriem ir būtiska tieša vai netieša ietekme uz enerģijas patēriņu, saskaņā ar [Pamatlīdzību 2010/30/ES](#). Konkrētās direktīvās un regulās ir paredzētas prasības dažādām mājāsaimniecības ierīcēm. Biroja iekārtu marķēšanu un automašīnu riepu marķēšanu reglamentē atsevišķas regulas;
- ekodizaina prasībām ar enerģiju saistītiem ražojumiem (ko reglamentē [Pamatlīdzība 2009/125/EK](#), ar ko tiek pārstrādāta Direktīva 2005/32/EK, kura grozīta ar Direktīvu 2008/28/EK). Īstenošanas noteikumi attiecas

uz plašu ražošanu klāstu, tostarp sildītājiem, putekļsūcējiem, datoriem, gaisa kondicionētājiem, trauku mazgājamām mašīnām, apgaismes ierīcēm, ledusskapjiem un saldētavām, televizoriem un elektromotoriem.

Saistībā ar enerģētikas savienības stratēģiju ([COM\(2015\)0080](#)), par ko tika paziņots 2015. gada februārī, Komisija ierosināja pārskatīt minētās energoefektivitātes direktīvas, kuras attiecas uz ražojumiem. [Regulā 2017/1369](#), kas publicēta 2017. gada jūlijā, ir paredzēts jauns energoefektivitātes marķējuma satvars, nosakot termiņus pašreizējo A+, A++ un A+++ klasu aizstāšanai ar skalu no A līdz G.

EIROPAS PARLAMENTA LOMA

Parlaments ir pastāvīgi aicinājis izvirzīt vērienīgākus energoefektivitātes mērķus un pieņemt stingrākus noteikumus. Parlaments 2010. gada 15. decembra rezolūcijā par energoefektivitātes rīcības plāna pārskatīšanu ([P7_TA\(2010\)0485](#)) skaidri norādīja, ka būtu jāpieņem saistošs mērķis energoefektivitātes jomā līdz 2020. gadam panākt patēriņa samazinājumu par vismaz 20 %.

Parlamentam 2012. gadā bija būtiska loma sarunās par Energoefektivitātes direktīvu ([2011/0172\(COD\)](#)), un tas nodrošināja, ka valsts ēku renovācijas stratēģijām un lielo uzņēmumu obligātajam energoauditam izvirzītās prasības tika saglabātas galīgajā kompromisa tekstā, par ko tika panākta vienošanās ar Padomi. Parlamentam arī izdevās saglabāt grozījumu, ar ko aicināja paredzēt noteikumus par pieprasījuma reaģēšanas mehānismiem, ar kuriem enerģijas patērētāji var pielāgot savu enerģijas patēriņu piegādes nosacījumiem un tādējādi samazināt savus enerģijas rēķinus.

Parlaments 2013. gadā pieņēma rezolūciju par kohēzijas politikā paredzēto energoefektivitātes veicināšanas pasākumu īstenošanu un ietekmi ([P7_TA\(2013\)0345](#)), kurā pauda gandarījumu par jaunajām iespējām, ko piedāvā Eiropas strukturālie fondi un investīciju fondi, jo īpaši būvniecības nozarē. Parlaments aicināja īstenot izpratnes veidošanas pasākumus un izplatīt informāciju, kā arī uzsvēra, ka ir jāstiprina veiktspēja un tehniskā palīdzība šajā jomā.

Vēlāk Parlaments rezolūcijās par klimata un enerģētikas politikas satvaru 2030. gadam ([P7_TA\(2014\)0094](#)), ANO 2014. gada Klimata pārmaiņu konferenci (*COP 20*^[1]) Limā (Peru) ([P8_TA\(2014\)0063](#)) un virzību uz jauna starptautiska nolīguma klimata jomā noslēgšanu Parīzē ([P8_TA\(2015\)0359](#)) atkārtoti aicināja Komisiju un dalībvalstis noteikt saistošu mērķi par 40 % samazināt enerģijas patēriņu un siltumnīcefekta gāzu emisiju un attiecīgus individuālus valstu mērķus Visās trijās rezolūcijās tika skaidri norādīts, ka vērienīgs energoefektivitātes mērķis radītu darbvietas un ietaupījumus, palielinātu ekonomikas konkurētspēju, veicinātu inovāciju, mazinātu atkarību no enerģijas importa un uzlabotu energoapgādes drošību. Pēc 27 % mērķrādītāja pieņemšanas Eiropadomē 2014. gada 23. oktobrī Parlaments tiecas izvirzīt vērienīgu energoefektivitātes mērķi. 2018. gada 17. janvārī tas atbalstīja ES energopatēriņa samazināšanu par 40 % līdz 2030. gadam^[2]. 2016. gada 23. jūnijā

[1] COP 20 ir Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām (UNFCCC) 20. pušu konference ar mērķi cīnīties pret klimata pārmaiņām ([2.5.2. Klimata pārmaiņas un vide](#)).

[2] <https://www.europarl.europa.eu/news/lv/press-room/20180112IPR91629/deputati-nosaka-verienigus-merkus-efektivakai-energijas-izmantosana>

Parlaments pieņēma rezolūciju par īstenošanas ziņojumu par Energoefektivitātes direktīvu ([P8_TA\(2016\)0293](#)) un secināja, ka spēkā esošā direktīva, neraugoties uz tās piedāvāto satvaru enerģijas pieprasījuma samazināšanai, ir vāji īstenota. Parlaments aicināja dalībvalstis to īstenot ātri un pilnīgi. Turklāt tas norādīja, ka nopietna energoefektivitātes politika varētu palīdzēt ES sasniegt tās mērķus enerģētikas un klimata jomā saskaņā ar 2016. gada COP 21 Parīzes nolīgumu un palīdzētu uzlabot energoapgādes drošību, samazinot atkarību no ārējiem energoavotiem.

2016. gada novembrī Komisija iesniedza priekšlikumu grozīt Direktīvu 2012/27/ES par energoefektivitāti. Pēc tam – 2018. gada decembrī – grozīto Energoefektivitātes direktīvu pieņēma Parlaments un Padome.

Parlaments 2016. gada 13. septembrī pieņēma rezolūciju par ES siltumapgādes un aukstumapgādes stratēģiju ([P8_TA\(2016\)0334](#)), kurā aicināja Komisiju pievērsties darbībām, kas vērstas uz ēku energoefektivitātes pasākumiem, jo īpaši enerģētiski nabadzīgām māsaimniecībām.

2018. gada 6. februārī Parlaments pieņēma virkni Rūpniecības, pētniecības un enerģētikas (ITRE) komitejas sagatavotu nenormatīvu ieteikumu. Parlaments atbalsta izglītošanas shēmas, kuru mērķis ir palīdzēt Eiropas iedzīvotājiem saprast, kā viņi varētu ietaupīt vairāk enerģijas. Turklāt tas atbalsta mazemisiju energoprojektiem sniegtā finansējuma palielināšanu par vismaz 50 %^[3].

[Frédéric Gouardères / Francesca Beltrame](#)
04/2019

[3]<http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20180202IPR97028/clean-energy-innovation-needs-a-change-of-mind-set>

